

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

RAPORT

dotyczący sytuacji osób niepełnosprawnych

w Gminie i mieście Nałęczów

w ocenie przedstawicieli NGO

oraz właścicieli wili i pensjonatów

Nałęczów 2022 r.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

Wprowadzenie

Raport niniejszy ma za zadanie ukazać sytuację osób niepełnosprawnych w Gminie Nałęczów jako wynik badań FGI oraz przedstawić w szerszym kontekście funkcjonowanie tych osób w przestrzeni społecznej gminy i miasta Nałęczów.

W ostatnich dwudziestu latach nastąpiły w świecie i stopniowo w Polsce istotne zmiany prawne i co istotne, przede wszystkim mentalne zrozumienie potrzeb osób niepełnosprawnych a w konsekwencji zostały przeprowadzone działania, które mają na celu likwidację różnych barier i tworzenie pełnej dostępności dla tych osób w przestrzeni społecznej i publicznej.

W dniu 6 września 2022 r. obchodziliśmy 10. rocznicę ratyfikacji przez Polskę Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, która jest pierwszym międzynarodowym aktem prawnym zmieniającym podejście do niepełnosprawności poprzez przesunięcie punktu ciężkości na prawa człowieka. Dostępność oznacza zapewnianie tych samych możliwości wszystkim ludziom, bez względu na ich ograniczenia wewnętrzne, zewnętrzne i zmieniające się okoliczności. Im większa dostępność – tym większą niezależnością mogą cieszyć się osoby z niepełnosprawnościami.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.) „Państwa Strony”, które ją ratyfikowały, w tym Polska (od 2012 r.), zostały zobowiązane do podjęcia odpowiednich środków w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami „na zasadzie równości z innymi

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

osobami, dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich”. W ww. przepisie Konwencji podkreślono jednocześnie, że dostępność jest warunkiem umożliwiającym osobom z niepełnosprawnościami niezależne życie i pełny udział we wszystkich sferach życia.

Dostępność to proces, który stawia na różnorodność i niewykluczanie nikogo. Osoby z niepełnosprawnościami chcą być traktowane podmiotowo oraz mieć świadomość, że ktoś się nimi interesuje i próbuje uwzględnić ich potrzeby. W związku z tym mogłyby aktywnie angażować się w tworzenie polityki dostępności, która ich bezpośrednio dotyczy. Jednak w praktyce nie zawsze im się udaje skutecznie występować we własnych sprawach na zasadzie self-advokatów. Stąd naturalnym reprezentantem interesów osób ze szczególnymi potrzebami powinny być organizacje pozarządowe, a szerzej międzysektorowe partnerstwa na rzecz dostępności.

Dostępność jest procesem zakładającym – ciągłe zmiany i pokonywanie nowych wyzwań. Do tej pory rozwiązania systemowe, w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, koncentrowały się przede wszystkim na sektorze publicznym. Jednak pokonywanie barier związanych z dostępnością dotyczy w równym stopniu pozostałe sektory, tj. pozarządowy i prywatny. Problemy są podobne, ale sposób ich rozwiązywania bywa często odmienny. Wynika to w dużej mierze z dotychczasowych doświadczeń różnych sektorów, jak i obowiązujących przepisów prawnych.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

Idea dostępności jest uniwersalna, stąd potrzebne jest horyzontalne włączenie jej do wszystkich polityk publicznych. Zwiększenie dostępności w różnych wymiarach, nie tylko architektonicznej, cyfrowej, czy informacyjno-komunikacyjnej wymaga wypracowania i wdrożenia modelu kompleksowego programu współpracy międzysektorowej organizacji społecznych, jednostek samorządu terytorialnego i podmiotów gospodarczych. Podmiotów, które podejmą działania na rzecz dostępności, chociażby w ramach swojej działalności, zwiększając dostępność do swoich usług, czy otwierając się na zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami.

Dlatego też niniejsze badania i raport ukazują jakie problemy z dostępnością mają osoby niepełnosprawne w przestrzeni społecznej Nałęczowa – miasta uzdrowskiego i turystycznego o znaczącej liczbie przebywających na kuracji i odwiedzających turystów, gdzie funkcjonuje wiele podmiotów lecznictwa otwartego i zamkniętego, jest publiczny park zdrojowy, oznaczone trasy spacerowe i na jego terenie odbywają się liczne wydarzenia kulturalne o dużej liczbie uczestników.

Celem badania, którego dotyczy niniejsze opracowanie raportu, było zdiagnozowanie potrzeb osób niepełnosprawnych z punktu widzenia członków NGO z Gminy i miasta Nałęczów a także dostarczenie rekomendacji w zakresie możliwego wsparcia przez NGO, instytucje publiczne, samorządowe i pensjonaty i hotele w miejscowości uzdrowsko-turystycznej dla osób niepełnosprawnych w zaspokajaniu ich potrzeb w środowisku lokalnym Gminy i miasta Nałęczów.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

Starano się kompleksowo spojrzeć na sytuację osób niepełnosprawnych w różnych obszarach funkcjonowania, takich jak: rehabilitacja, edukacja, integracja, praca, komunikacja, informacja oraz obiekty publiczne, pensjonaty i hotele oraz ogólnodostępne miejsca wypoczynku i rekreacji.

Badaniem zostały objęte członkowie NGO, które dostrzegają w przestrzeni społecznej miasta Nałęczów istnienie różnorodnych barier dla osób niepełnosprawnych, które prawnie posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności (są to podopieczni Warsztatów Terapii Zajęciowej w Nałęczowie jak i osoby nie będące podopiecznymi WTZ a zamieszkałymi na terenie Gminy Nałęczów). Dlatego też w raporcie znajduje się miejsce ukazujące WTZ w Nałęczowie jak funkcjonuje w przestrzeni społecznej Gminy Nałęczów poprzez przeprowadzenie badania danych zastanych.

Zostaną przedstawione założenia metodologiczne i narzędzia dotyczące badań FGI oraz przebieg badań wśród członków NGO z Gminy i miasta Nałęczów.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

Funkcjonowanie i znaczenie Warsztatów Terapii Zajęciowej w Nałęczowie

W Nałęczowie funkcjonują Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ), które należą do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Ustawa precyzuje, iż są to placówki wyodrębnione organizacyjnie i finansowo, stwarzające osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Celem WTZ jest rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy. Co ważne, terapia ta ma być realizowana na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji. Warsztaty mogą być organizowane przez fundacje, stowarzyszenia lub inne podmioty, a ich działanie jest współfinansowane ze środków PFRON i samorządu powiatowego, lub innych źródeł. Osoby niepełnosprawne są kierowane do uczestnictwa w WTZ zgodnie ze wskazaniem zawartym w orzeczeniu o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności.

Niniejszy raport ukazuje badania danych zastanych ukazujących WTZ w Nałęczowie – jak realizuje swoje statutowe zadania oraz jak funkcjonuje w przestrzeni społecznej Gminy Nałęczów.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

Organem założycielskim i prowadzącym WTZ w Nałęczowie jest Nałęczowskie Stowarzyszenie Charytatywne z siedzibą ul. Spółdzielcza 17a 24-150 Nałęczów <http://wtznalecwow.pl/>, które jest także miejscem funkcjonowania WTZ.

WTZ Nałęczów opiekuje się 40 podopiecznymi z terenu Gminy Nałęczów i Wąwolnica oraz zatrudnia wykwalifikowaną kadrę, którą stanowią osoby o odpowiednich kwalifikacjach.

Kadrę stanowią kierownik WTZ oraz 7 instruktorów, którzy zarazem prowadzą zajęcia w 7 pracowniach. Jest zatrudniony psycholog, rehabilitant, pielęgniarka, kierowca, księgowa i pracownik obsługi.

WTZ od kilku lat funkcjonuje w dużym budynku po dawnym gimnazjum na I i II piętrze, zajmując duże przestrzenne pracownie i pomieszczenia specjalistyczne.

Pracownie:

Pracownia Gospodarstwa Domowego. Tutaj podopieczni uczą się poszczególnych etapów przygotowania danej potrawy, jak i całościowego jej przyrządzenia, czynności kuchennych np.: krojenia, obierania warzyw, nakrywania do stołu. Codzienna praca polega na przygotowaniu drugiego śniadania dla wszystkich obecnych tego dnia w WTZ, a następnie wspólnego spożywania posiłku.

Pracownia Poligraficzno-Intrologatorska. W niej podopieczni nabywają umiejętności obsługi sprzętów i narzędzi takich jak: ksero, komputer,

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

bindownica do grzbietów metalowych i plastikowych, laminator, zgrzewarka. W pracowni tej wykonywane są: pudełka, koperty, kartki okolicznościowe, zaproszenia, wizytówki, dekoracje bożonarodzeniowe i wielkanocne. Jednym z głównych zadań jest świadczenie prostych usług z zakresu oprawiania dokumentów: bindowanie, laminowanie, kserowanie.

Pracownia Umiejętności Społecznych i jej głównym celem jest przygotowanie uczestnika do jak najbardziej samodzielnego, świadomego i aktywnego życia w społeczeństwie oraz zwiększanie zaradności życiowej uczestników poprzez treningi: czystości, ekonomicznej. Uczestnicy w trakcie zajęć wykonują: kartki okolicznościowe, drobne dodatki, ćwiczą liczenie, czytanie, pisanie, pojmowanie czasu.

Pracownia Ogrodniczo- Florystyczna której celem jest rozwijanie wrażliwości na piękno otaczającej nas natury. Uczestnicy są pobudzani do kreatywnego zagospodarowywania terenu zielonego wokół WTZ, oraz do umiejętnego wykorzystywania zebranych surowców naturalnych (szyszki, kwiaty, kamyki, liście itp.). Podopieczni uczą się pielęgnacji roślin doniczkowych oraz uprawy użytkowej i ozdobnej w szklarni i w ogrodzie. Uczestnicy mogą realizować się artystycznie wykonując: suszone kompozycje, stroiki świąteczne, kolaże, kartki okolicznościowe, bukiety w zdobionych różnymi technikami doniczkach.

Pracownia Rękodzieła i Uzdolnień Twórczych ma charakter stolarki artystycznej i użytkowej. Wykonywane są drobne naprawy, przedmioty użytkowe, oraz zabawki drewniane np. wozy, taczki, anioły, ramki. W trakcie

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

pracy uczestnicy zapoznają się z poszczególnymi etapami obróbki drewna, np. wymierzanie, cięcie, docinanie, czyszczenie, jak również uczą się obsługi maszyn np. szlifierki kątovej, wiertarki, wkrętarki, wyrzynarek, Drewniane wyroby są wykorzystywane w okresach świątecznych na montowanie stroików. W pracowni są również dekorowane przedmioty techniką decoupage.

Pracownia Ceramiczna zajmuje się rehabilitacją osób niepełnosprawnych w zakresie nabywania umiejętności wytwarzania produktów codziennego użytku z gliny, tworzenia ich za pomocą odlewów jak i samodzielnego ręcznego wyrabiania. Utworzone formy są wypalane w piecu ceramicznym a następnie szkliwione i zdobione. Uczestnicy wykonują: wazon, donice, cukiernice, świeczniki, dzwonki, aniołki, popiersia, formy własne.

Pracownia Artystyczna, która zgodnie z jej profilem, zajmuje się rozwijaniem szczególnych zainteresowań i zdolności, pobudzaniem wyobraźni, usprawnianiem manualnym oraz usprawnianiem koordynacji wzrokowo-ruchowej. W trakcie zajęć uczestnicy wykonują prace w różnych technikach rękodzielniczych oraz z zakresu krawiectwa, między innymi: hafciarstwo, drobne prace zdobnicze: haft płaski, krzyżykowy, richelieu, tkactwo: tkaniny dekoracyjne, oraz biżuteria, krawiectwo: szycie ręczne i maszynowe, patchwork oraz aplikacja,

Bardzo ważne jest to, że wykonane prace przez podopiecznych mają różnego rodzaju formy użytkowe takie jak: serwety, bieżniki, poduszki oraz maskotki,

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

makrama – posługując się podstawowymi splotami robimy drobne dodatki, jak paski, bransoletki, naszyjniki.

WTZ w Nałęczowie posiada także salę rehabilitacyjną a także pomieszczenie do wypalania przedmiotów ceramicznych z własnym piecem

WTZ dla swoich podopiecznych prowadzi jeszcze dodatkowe zajęcia, które są ważne dla ich rozwoju i funkcjonowania w społeczeństwie a mianowicie:

- zajęcia dotyczące zdrowia i higieny, które mają na celu usamodzielnienie w zakresie kształtowania podstawowych nawyków higienicznych.

- zajęcia psychospołeczne prowadzone przez psychologa i zajęcia odbywają się w grupach. W ramach zajęć psychospołecznych poruszane są tematy funkcjonowania osób niepełnosprawnych w ramach trzech podstawowych sfer: poznawczej, emocjonalno-motywacyjnej i relacji interpersonalnych. Podejmowane problemy to między innymi: znajomość własnych stanów emocjonalnych i umiejętności ich wyrażania w sposób społecznie akceptowany, nauka zachowań asertywnych,

- zajęcia z rehabilitacji ruchowej. Uczestnicy biorą udział w zajęciach ruchowych organizowanych w sali rehabilitacyjnej, w terenie, na świeżym powietrzu oraz na basenie. Mają na celu: usprawnianie ruchowe, stosowanie ćwiczeń ogólnorozwojowych, leczniczych, doskonalenie ruchów naturalnych (biegi, skoki, rzuty), kształtowanie prawidłowej postawy ciała, wdrażanie do czynnego wypoczynku, rozwijanie sprawności psychofizycznej uczestników. W ramach

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

zajęć uczestnicy są przygotowywani do udziału w zawodach międzywarsztatowych, lekkoatletycznych, turnieju tenisa stołowego.

- Spotkania z księdzem. Spotkania z zaprzyjaźnionym księdzem odbywają się co 2 tygodnie w warsztatach lub w pobliskiej, zabytkowej kaplicy. Zajęcia mają charakter dyskusji na różne, ważne dla uczestników tematy, często związane są z przypadającymi świętami lub wydarzeniami np. Święto Zmarłych, Boże Narodzenie, październik jako miesiąc różańcowy. Dwa razy do roku jako społeczność warsztatowa uczestniczymy we Mszy Świętej a chętni korzystają z Sakramentu Spowiedzi.

Badania wśród członków NGO i właścicieli pensjonatów w Nałęczowie dotyczących sytuacji osób niepełnosprawnych

Badania ukazują jakie problemy z dostępnością mają osoby niepełnosprawne w przestrzeni społecznej Nałęczowa – miasta uzdrowiskowego i turystycznego o znaczącej liczbie przebywających na kuracji i odwiedzających turystów, gdzie funkcjonuje wiele podmiotów lecznictwa otwartego i zamkniętego, jest publiczny park zdrojowy, oznaczone trasy spacerowe i na jego terenie odbywają się liczne wydarzenia kulturalne o dużej liczbie uczestników.

Celem badania, którego dotyczy niniejsze opracowanie było zdiagnozowanie potrzeb osób niepełnosprawnych z punktu widzenia członków NGO z Gminy i miasta Nałęczów a także dostarczenie rekomendacji w zakresie możliwego wsparcia przez NGO, instytucje publiczne, samorządowe

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

i pensjonaty i hotele w miejscowości uzdrowisko-turystycznej dla osób niepełnosprawnych w zaspokajaniu ich potrzeb w środowisku lokalnym Gminy i miasta Nałęczów.

Starano się kompleksowo spojrzeć na sytuację osób niepełnosprawnych w różnych obszarach funkcjonowania, takich jak: rehabilitacja, edukacja, integracja, praca, komunikacja, informacja oraz obiekty publiczne, pensjonaty i hotele oraz ogólnodostępne miejsca wypoczynku i rekreacji.

Badaniem zostali objęci członkowie NGO, którzy dostrzegają w przestrzeni społecznej miasta Nałęczów istnienie różnorodnych barier dla osób niepełnosprawnych,

Geneza i rola badań FGI

Praktyka badań fokusowych¹ w Polsce ma już ponad dwudziestoletnią historię. Po sukcesach, jakie fokus odniósł w naszym kraju w latach dziewięćdziesiątych w dziedzinie badań rynkowych, ugruntował także swoją pozycję w repertuarze warsztatowym nauk społecznych, w tym socjologii.

Fokus – geneza. Zogniskowany wywiad grupowy (focus group interview, FGI) należy obecnie do grupy najbardziej popularnych sposobów zbierania danych w naukach społecznych w wielu krajach na świecie. Początki kariery tej metody sięgają lat czterdziestych XX wieku. Grupy fokusowe należy odróżnić od metod, które polegają na gromadzeniu danych generowanych w trakcie naturalnie występujących dyskusji grupowych, gdzie nie funkcjonuje osoba prowadząca (moderator), jak to ma miejsce w badaniach antropologicznych czy

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

obserwacji zewnętrznej. Przy próbie określenia, czym tak naprawdę są grupy fokusowe rodzą się pytania, czy grupy fokusowe należy odróżnić od innych typów wywiadów grupowych i na jakiej podstawie można to zrobić. Autorzy opracowań poświęconych zogniskowanemu wywiadowi grupowemu nie osiągnęli w tej kwestii porozumienia. Część z nich opowiada się za traktowaniem większości form wywiadów grupowych jako wariantów grup fokusowych (tzw. podejście inkluzyjne). Inni natomiast promują traktowanie grup fokusowych jako bardzo wąską technikę, której nie należy mylić z innymi rodzajami grupowych wywiadów (tzw. podejście ekskluzywne, charakterystyczne raczej dla badań marketingowych). Dwaj badacze z USA Frey i Fontana w roku 1991, zaproponowali typologię, która lokalizuje sesję fokusową jako jedną z kategorii wywiadów grupowych. Według nich wywiady grupowe nie są wywiadami fokusowymi jeżeli: prowadzone są w nieformalnych warunkach, brakuje moderatora lub zawierają niestrukturalizowane pytania. Jednak ta propozycja także nie została powszechnie zaakceptowana, ponieważ ocena poziomu ustrukturalizowania pytań jest trudna i możliwa tylko w kontekście danego badania, a decyzja o poziomie strukturalizowania pytań w fokusie zależy od bardzo wielu czynników — celu badania, tematu, uczestników.

Ponadto poziom strukturyzacji pytań może podlegać modyfikacji w trakcie sesji, zatem nie jest to wygodne i precyzyjne kryterium graniczne. Pytanie, czy socjologowie powinni używać ekskluzywnych czy też inkluzyjnych definicji grup fokusowych, nadal nie jest rozstrzygnięte. Tym bardziej, że zogniskowany wywiad grupowy nie jest techniką jednorodną, w praktyce badawczej występują różne jego odmiany, wyodrębnione ze względu na bardzo rozmaite

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

kryteria:

1. Czas trwania badania

- a)** Brief group. Spotkanie, które trwa zazwyczaj krócej niż godzinę, a uczestnicy dyskutują na jeden, szczegółowo określony temat. Udział bierze tylko kilka osób (4–5), precyzyjnie wyselekcjonowanych. Oczekuje się, że badani posiadają wyraźnie sformułowane przekonania dotyczące przedmiotu rozmowy, dlatego też można spotkanie przeprowadzić bardziej dynamicznie. Brief group organizuje się często jako formę podsumowania bardziej rozbudowanego przedsięwzięcia badawczego.
- b)** Extended group. Spotkanie tak zwanej „grupy rozszerzonej” trwa znacznie dłużej, nawet 6–7 godzin z przerwą na posiłek. Taka strategia organizacji sesji jest przydatna wówczas, gdy w scenariuszu przewidziano konieczność zastosowania dodatkowych technik badawczych (projekcyjnych lub technik twórczego myślenia), które znacznie wydłużają czas spotkania. Ten sposób badania wybiera się również ze względu na wysoki poziom trudności lub/i drażliwości tematu. Należy zainwestować sporo czasu w fazę wprowadzającą do zasadniczej dyskusji, aby uczestnicy się poznali, nabrali do siebie zaufania i poczuli bezpiecznie. Długi czas trwania spotkania, różnorodność i intensywność zadań stawianych przed uczestnikami, wspólne ich wykonywanie obniża poziom samokontroli badanych i generuje wiele pozytywnych mechanizmów w dynamice grupowej.

Zogniskowany wywiad grupowy

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

2. Liczba uczestników

a) Mini group. W sesji uczestniczy mniej osób, zwykle ich liczba nie przekracza 4–5. Ze względu na oczekiwania zleceniodawcy lub rodzaj poruszanych zagadnień czasami konieczne jest stworzenie bardziej kameralnej sytuacji badawczej, w większym stopniu sprzyjającej dyskusowaniu na tematy trudne, drażliwe.

W mini grupach można bardziej szczegółowo, dogłębnie omówić zagadnienie, wypytyując drobiazgowo uczestników. To sprawia, że ten sposób badania przypomina wywiady indywidualne, ale zachowuje interakcje pomiędzy badanymi. Mini grupy szczególnie przydatne są wówczas, gdy badacz spodziewa się wielkiego zaangażowania ze strony uczestników, bo, albo są ekspertami w jakiejś dziedzinie, albo mają do tematu osobiste silne nastawienie emocjonalne, albo dyskutowane zagadnienie jest złożone, kontrowersyjne. Do udziału w takich sesjach zapraszani są zazwyczaj przedstawiciele tak zwanych „trudnych” kategorii oraz eksperci, na przykład przedstawiciele kadry menedżerskiej, lekarze, prawnicy. Mini grupy stwarzają uczestnikom możliwość artykułowania częstszych i dłuższych wypowiedzi, niż klasyczne grupy fokusowe.

b) Focus group. Klasyczna wersja sesji, w której uczestniczy zwykle 6–9 osób (w Europie) lub 10–12 (w USA).

Więcej na temat teorii i znaczenia FGI znajduje się w literaturze przedmiotowej – tutaj podane zostały podstawowe informacje, które przybliżają zrozumienie badań FGI i ich rolę w dedykowanych badaniach różnych grup społecznych. Poniżej krótki opis metodologii badania jakie zostały

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

przeprowadzone dla niniejszego raportu z wykorzystaniem założeń
teoretycznych wyżej przedstawionych badań FGI

Opis metodologii badania. Cele badania i pytania badawcze.

Głównym celem badań, które stanowią punkt odniesienia do niniejszego raportu, było: zdiagnozowanie potrzeb osób niepełnosprawnych z punktu widzenia osób reprezentujących NGO, zaś celem operacyjnym dostarczenie rekomendacji w zakresie możliwego wsparcia i rozwiązania wielu barier istniejących w przestrzeni społecznej. Rekomendacje te dedykowane będą do instytucji publicznych i samorządowych, instytucji usług turystycznych (hotele i pensjonaty), instytucji kulturalnych i związanych z wydarzeniami kulturalnymi i sportowymi, miejsc handlowych i usługowych, które także winne być dostępne dla osób niepełnosprawnych w zaspokajaniu ich potrzeb.

Badanie koncentrowało się na zdiagnozowaniu i zweryfikowaniu potrzeb specyficznych dla różnych grup osób niepełnosprawnych, będących konsekwencją posiadanych dysfunkcji, tzn. z pominięciem potrzeb właściwych wszystkim ludziom (pełno – i niepełnosprawnym).

W badaniu realizowano FGI w wersji klasycznej Focus mini group, ponieważ tutaj jest ten rodzaj poruszanych zagadnień – o niepełnosprawnych, które wymagają stworzenia bardziej kameralnej sytuacji badawczej, w większym stopniu sprzyjającej dyskusowaniu na tematy trudne, drażliwe.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

W ramach zbiorowości osób niepełnosprawnych zostały wydzielone grupy uwzględniające następujące rodzaje dysfunkcji: osoby z dysfunkcją wzroku, osoby z dysfunkcją słuchu, osoby z dysfunkcją ruchu, osoby z upośledzeniem umysłowym oraz osoby starsze mające problemy ze sprawnym poruszaniem się w przestrzeni społecznej miasta Nałęczów.

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) dotyczący sytuacji osób niepełnosprawnych w Gminie i mieście Nałęczów.

Wywiad miał miejsce poprzez swobodne moderowane wypowiedzi w grupie a następnie zostały one zapisane w anonimowej ankiecie. W zogniskowanym wywiadzie grupowych (FGI) udział wzięło 8 osób a wśród respondentów było 6 kobiet i dwaj mężczyźni w przedziale wiekowym 40 -55 lat.

W celu realizacji badania postawiono problemy i następujące pytania badawcze:

Pytania badawcze FGI i do ankiety

1. Jak należy rozumieć pojęcie „dostępność” dla osób niepełnosprawnych?
2. Jak Pani/Pana zdaniem osoby z niepełnosprawnością są postrzegane przez społeczeństwo?
 - 2.a Jak spostrzegane są osoby z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym ?
3. Czy osoby niepełnosprawne traktowane są podmiotowo przez inne osoby i instytucje?

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogródów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

4. Czy wszystkie budynki i pomieszczenia, znajdujące się w ich dyspozycji czy też publiczne, samorządowe, hotele, restauracje, obiekty związane z wydarzeniami kulturalnymi i turystycznymi, handlowymi i różnych usług są dostępne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, kobiet w ciąży/ z małymi dziećmi ?
5. Jakie występują ułatwienia w przestrzeni społecznej dla osób niepełnosprawnych, a jeśli nie są zapewniane, to dlaczego?
6. Jakie występują ułatwienia w przestrzeni społecznej dla osób niepełnosprawnych, a jeśli nie są zapewniane, to dlaczego?
7. Jak oceniają swoją wiedzę w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (np. architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej, cyfrowej, ale też np. w zakresie udzielania pierwszej pomocy, ewakuacji osób z niepełnosprawnościami itp.), czy w tym zakresie potrzebne są dodatkowe szkolenia, doradztwo, w jakim ewentualnie zakresie?
8. Jaka jest dostępność stron internetowych w przypadku organizacji pozarządowej dla osób niepełnosprawnych ?
9. Jakie są problemy w uczestniczeniu osób niepełnosprawnych w wydarzeniach kulturalnych, sportowych w środowisku lokalnym?

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

1. Pojęcie dostępności i rozumienie niezależności

1. Jak należy rozumieć pojęcie „dostępność” dla osób niepełnosprawnych?

Wspólnym mianownikiem pojęcia „dostępność”, przewijającym się w większości wypowiedzi badanych - jest możliwość korzystania przez osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami np. z usług świadczonych przez instytucje administracji publicznej i samorządowej, organizacje społeczne, przedsiębiorstwa handlowe i usługowe, możliwość uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych i sportowych, możliwość podjęcia zatrudnienia, aktywności społecznej w różnych wymiarach, analogicznie jak osoby bez niepełnosprawności:

Dostępność jest to możliwość dla osób, które pan wymienił i innych, z różnymi jej potrzebami, aby mogły jak najbardziej, w pełni korzystać z oferowanych usług, ofert z pracy, podejmować działania, tak samo jak wszyscy pełnosprawni.

Dostępność jest to, że te wszystkie osoby mogą korzystać z przestrzeni, z usług, z produktów, w tym samym jakby wymiarze, czyli osoby z niepełnosprawnością i osoby zdrowe tak samo mogą korzystać ze wszystkich dóbr.

Dostępność według uczestników badań rozumiana jest najczęściej jako brak barier w instytucji, przestrzeni publicznej, to dostęp do usług w instytucji bez jakichkolwiek przeszkód, to możliwość samodzielnego poruszania się i załatwienia swojej sprawy, np. w urzędzie. Dostępność definiowana jest

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

również jako proces likwidacji barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się, transportowych itp.

- Dostępność jest to tworzenie warunków na zasadzie współdziałania przy zaangażowaniu możliwych do zaangażowania środków tak, by usługi, produkty, w moim wypadku usługi, były równo dostępne. Równy to nie znaczy tak samo, jeśli chodzi o warunki.

- Dostępność, wiadomo, jest to bardzo szerokie pojęcie i można o tym dużo mówić, ale ja z perspektywy mojej instytucji uważam, że dostępność w sposób prosty..., czyli każdy obywatel, bez żadnej przeszkody może samodzielnie poruszać się po instytucji i załatwić swoją sprawę, z którą przyszedł do urzędu bez żadnego wsparcia, bez żadnej pomocy. Sam swobodnie się przemieszcza, wypełnia dokumenty. I według mnie to jest tą dostępnością. Natomiast żeby to osiągnąć na pewno jest jeszcze długa droga przed wszystkimi i przed instytucjami i przed obywatelami i organizacjami.

Respondenci wskazywali na konieczność dążenia do zapewniania realnej dostępności opierającej się na uniwersalnym projektowaniu rozwiązań, z których mogą skorzystać wszyscy użytkownicy. Problemy z dostępnością szczególnie w miejscach, które na pierwszy rzut wydają się być dostępne, często ujawniają się w przypadku większej grupy osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, które chciałyby skorzystać z jakichś usług, np. w hotelu. Na miejscu okazuje się, że dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zapewniania jest w minimalnym zakresie tylko po to, żeby spełnić wymagania określone przepisami

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

- Dostępność rzeczywista, a nie pozorowana dostępność to po prostu potrzeba dostępności szczególnie osób poruszających się na wózkach, osób chodzących o kulach, kobiet w ciąży itd. do wszystkich obiektów [...], do restauracji, do hoteli,

W ocenie respondentów ważne jest, aby usługi dla osób z niepełnosprawnością świadczone przez instytucje (np. jednostki samorządu terytorialnego czy organizacje społeczne) były dostępne i intuicyjne tak, aby osoby te nie musiały się upewniać, czy np. dany obiekt jest dla nich dostępny i w jaki sposób mogą skorzystać z ewentualnych udogodnień.

Dostępność to możliwość korzystania z różnych usług bez względu na wiek, stan zdrowia. Wszystkie miejsca publiczne, świadczenia, formy usług, mające charakter powszechny powinny być dostępne niezależnie od tego czy osoba ma jakąś niepełnosprawność, czy nie:

Dostępność dla mnie jest to... każda osoba bez względu na wiek i stan zdrowia może korzystać z tej formy wsparcia czy usług, z których chce, tak. Czyli nieważne czy jest to sporadycznie czy... po prostu każda do każdego miejsca powinna móc się dostać, tak samo jak osoba pełnosprawna

Dla mnie dostępnością jest to, że jest możliwość skorzystania ze wszystkich usług, ze wszystkich miejsc, ze wszystkich świadczeń, bez względu na to, czy ktoś ma jakąkolwiek niepełnosprawność, bez względu na to, czy jest to niepełnosprawność sensoryczna, motoryczna czy psychiczna. Wszystkie miejsca, świadczenia, formy usług powinny być dla tych osób dostępne. Jeżeli nie są, to znaczy, że jest problem z dostępnością.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

Dostępność w opinii badanych często jest powiązana z niezależnością osoby z niepełnosprawnością – im większa dostępność, tym większą niezależnością mogą cieszyć się osoby z niepełnosprawnością – dostępność umożliwia osobom z niepełnosprawnościami funkcjonowanie w społeczeństwie:

Pojęcia podmiotowości i dostępności są ze sobą w korelacji, bo podmiotowość, stanowi o niezależności. Im więcej niezależności, tym więcej podmiotowości.

Wielu respondentów podkreślało, że dostępność to także przyjazne postawy mieszkańców, świadomych jak zachować się w kontaktach z osobami z niepełnosprawnością: ludzie młodzi, niekoniecznie młodzież, ale w większości młodzi, nie zważają na osoby niepełnosprawne. Te postawy są bardzo nieprzyjemne a przecież osoby z niepełnosprawnością nieraz potrzebują też drugiej osoby.

Dostępność na co wskazywali w rozmowie jej uczestnicy winna być także rozumiana jako możliwość korzystania z sieci internetowej z dostępnymi stronami internetowymi, to dostęp do usług wspierających osobę z niepełnosprawnością nie tylko od poniedziałku do piątku, ale również w soboty i niedziele. W ocenie badanych jest jeszcze wiele do zrobienia w temacie dostępności. Społeczeństwo nadal ma niewielką wiedzę w tym obszarze. Dostępność często kojarzy się z koniecznością zapewnienia udogodnień architektonicznych, czy – w przypadku stron internetowych – możliwością zwiększenia czcionki, zmiany kontrastu na stronie itp. Wbrew pozorom dotyczy to również tych podmiotów i osób, które na co dzień pracują

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

z osobami ze szczególnymi potrzebami – seniorami, czy osobami z niepełnosprawnością.

Dostępność jest postrzegana przez pryzmat osób niepełnosprawnych ruchowo. Ale dostępność to nie tylko osoby niepełnosprawne ruchowo, to również osoby z różnego rodzaju deficytami, ale to też matki pełnosprawnych malutkich dzieci, które również z wózkami muszą gdzieś tam załatwiać sprawy w urzędzie albo chcą skorzystać z różnego rodzaju ofert czy to w postaci kina, kawiarni czegokolwiek i nie wszędzie mogą się dostać.

Dostępność rozumiana jest jako udział, uczestnictwo, możliwość uczestnictwa w różnych sferach życia społecznego, gospodarczego, kulturalnego, to w szerszym znaczeniu i tylko w kontekście tego, że zrealizowane są warunki udziału dla osób z niepełnosprawnościami i to w zależności od rodzaju niepełnosprawności te warunki do pełnego uczestniczenia w przestrzeni społecznej.

Dostępność, zdaniem badanych reprezentujących organizację społeczną w gminie Nałęczów, to warunki umożliwiające uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym, edukacji, pracy zawodowej, pełnieniu ról społecznych wszystkim osobom niezależnie od ich indywidualnych cech, umożliwiające jednocześnie tym osobom funkcjonowanie w przestrzeni publicznej, we własnym środowisku. Dostępność definiowana może być również jako rodzaj procesu społecznego, w którym następują zmiany w świadomości społecznej dotyczącej postrzegania osób z niepełnosprawnościami i zauważenia tych osób jako podmiotu. Proces ten wymaga czasu i zaangażowania wielu grup

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

społecznych, w tym organizacji społecznych, samorządów lokalnych i indywidualnych osób oraz osób z niepełnosprawnością.

2. Podmiotowość osób z niepełnosprawnością i postrzeganie ich w środowisku lokalnym.

Problem podmiotowości osób z niepełnosprawnością i postrzegania ich w środowisku lokalnym był objęty w badaniu wypowiedziami na poniższe pytania: Jak spostrzegane są osoby z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym? oraz Czy osoby niepełnosprawne traktowane są podmiotowo przez inne osoby i instytucje? Jak Państwa zdaniem osoby z niepełnosprawnością są postrzegane przez społeczeństwo?

W opinii badanych w społeczeństwie istnieje wiele stereotypów i mitów na temat niepełnosprawności. Osoby z niepełnosprawnością w Polsce wciąż są postrzegane przez pryzmat „deficytu sprawności”, a także różne wyobrażenia społeczne, że są to osoby wymagające permanentnego wsparcia, którym okazuje się litość, współczuje się itp. Zdolność do funkcjonowania w społeczeństwie, do podejmowania aktywności, do bycia samodzielnym postrzegana jest przez pryzmat jej niepełnosprawności i asysty/opieki, której wymaga. Przez takie postrzeganie osób z niepełnosprawnością zrodziło się wiele stereotypów dotyczących niepełnosprawności, które do dziś funkcjonują w dyskursie publicznym. Z kolei stereotypy na temat osób z niepełnosprawnością wpływają na podejście społeczeństwa do tej grupy społecznej, na podejmowane decyzje dotyczące dostępności, jak ta dostępność jest ostatecznie kształtowana przez różne jednostki publiczne, firmy, czy organizacje pozarządowe. Podkreślano zatem, że w kwestii zmieniania

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogródów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

wizerunku osób z niepełnosprawnością w środowisku społecznym, jej podmiotowości, niezależności, jest jeszcze wiele do zrobienia:

Co do drugiego pytania: jak postrzegane są osoby z niepełnosprawnościami, to myślę, że wciąż postrzegane są przez pryzmat jakby deficytu sprawności, które posiadają, a także różne wyobrażenia społeczne, że są to osoby, które wymagają opieki. Ten wątek opieki jest najczęściej wątkiem dotyczącym niepełnosprawności. Przez pryzmat tej opieki też osoby niepełnosprawne są oceniane, oceniana jest ich zdolność do funkcjonowania w społeczeństwie, do podejmowania aktywności, zdolność do w ogóle bycia samodzielnym również.

-Istnieje wiele stereotypowych prawd dotyczących niepełnosprawności, które nawet w procesie podejmowania decyzji, dotyczących dostępności, często mają wpływ na to, jak ta dostępność jest kształtowana ostatecznie przez różne rodzaje jednostki publiczne czy firmy, organizacje pozarządowe. Dlatego też w tym konkretnie aspekcie jest bardzo dużo do zrobienia i jeszcze w kwestii samego wizerunku osób niepełnosprawnych.

W opinii części badanych niepełnosprawność wciąż jest postrzegana przez pryzmat osób poruszających się na wózku inwalidzkim. Pozostałe rodzaje niepełnosprawności nie są identyfikowane w przestrzeni publicznej lub jest to robione w ograniczonym zakresie, co w konsekwencji ma również wpływ na budowanie planów działań zwiększających dostępność danej instytucji/ organizacji, w których koncentruje się na rozwiązaniach mających wpływ głównie na dostępność architektoniczną obiektu. W ocenie badanych osoby „z widoczną niepełnosprawnością” niekiedy mają lepszy dostęp do różnego

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

rodzaju usług, form wsparcia, aniżeli osoby z niepełnosprawnością psychiczną, które mają więcej barier do pokonania:

...wydaje mi się, że zaczęło się o tym troszeczkę więcej mówić, niż było to jeszcze na przykład 5 lat temu. Natomiast przez cały czas jednak nam się niepełnosprawność kojarzy wyłącznie z niepełnosprawnością motoryczną, czyli z osobami poruszającymi się na przykład na wózkach inwalidzkich. Natomiast nie identyfikujemy innych rodzajów niepełnosprawności. W momencie kiedy pytam przeciętną osobę o jakąkolwiek dostępność, to im się wydaje, że jeżeli są podjazdy, to obiekt jest dostępny. Wg. mnie dostępność jest rozumiana bardzo powierzchownie, bardzo pobieżnie i jednak ograniczona tylko do tej jednej kategorii.

Zdaniem badanych społeczeństwo ma świadomość obecności w przestrzeni publicznej osób z niepełnosprawnościami. Wciąż jednak wiele osób obawia się kontaktu z nimi, nie wie jak z nimi rozmawiać, reagować na „nietypowe zachowania”. W ocenie badanych wynika to również z braku styczności z takimi osobami:

... ludzie „zdrowi”, w cudzym świecie, boją się tej niepełnosprawności, której nie znają, są nieprzychylni ze względu na to, że się tego boją, bo tego nie znają. A jak człowiek pozna człowieka to jest całkiem inna rozmowa i całkiem inny kontakt osób.

Pojawiały się również głosy wskazujące na zmianę świadomości społecznej w postrzeganiu osób z niepełnosprawnością, jaka dokonała się na przestrzeni

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

ostatnich lat. Wskazywano, że osoby takie są coraz lepiej postrzegane w środowisku lokalnym: Prowadzący: Jak Państwa zdaniem osoby z niepełnosprawnością są postrzegane przez społeczeństwo?

Na szczęście chyba jest coraz lepiej. Jeszcze kilka lat wcześniej, można było oceniać, że one były traktowane jak jacyś „odmieńcy”, a teraz myślę, że to jest już naturalne, że takie osoby funkcjonują w społeczeństwie, że są, że chcą właśnie funkcjonować, chcą mieć dostęp do różnych usług, do kina, do teatru. Także myślę, że tutaj sytuacja się poprawia, jeśli chodzi o postrzeganie takich osób. Ale pewnie jest jeszcze wiele do zrobienia.

Znaczącą rolę w kształtowaniu podejścia do osób z niepełnosprawnością odgrywają również placówki wsparcia dziennego (np. warsztaty terapii zajęciowej – WTZ,), Prowadzący: Jak Państwa zdaniem osoby z niepełnosprawnością są postrzegane przez społeczeństwo?

Jest większa otwartość na osoby z niepełnosprawnością. Duże też znaczenie ma to, że na terenie gminy funkcjonują Warsztaty Terapii Zajęciowej i też to wpłynęło na postrzeganie tych osób przez nasze społeczeństwo, bo one wcześniej, jakby były ukryte w domu, w domach swoich, nie wiedzieliśmy, że takie osoby funkcjonują. W chwili obecnej widzimy, że są. One też biorą udział w różnych wydarzeniach w gminie i w mieście Nałęczów.

Odkąd powstały warsztat [terapii zajęciowej] i my zaczęliśmy wychodzić z osobami niepełnosprawnymi, to społeczeństwo zaczęło się z nimi „oswajać”. Na początku może budziliśmy takie zainteresowanie, to było coś nowego. A teraz już jest w porządku.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

W wypowiedziach badanych podkreślana była również niezależność osób z niepełnosprawnościami w życiu codziennym jaką powinno stwarzać dostępne otoczenie, przy czym nie wyklucza to zapewnienia wsparcia w wykonywaniu określonych czynności, szczególnie tam gdzie to wsparcie jest wymagane. W opinii respondentów większość osób z niepełnosprawnościami chce samodzielnie funkcjonować w społeczeństwie. Są jednak osoby, które ze względu na swoją niepełnosprawność będą mimo wszystko potrzebowały wsparcia. Istotne jest zapewnienie wyboru osobom z niepełnosprawnościami pomiędzy samodzielnym załatwieniem swojej sprawy albo przy wsparciu np. innej osoby, technologii ułatwiającej komunikację, likwidującej barierę architektoniczną itp.:

Podmiotowość takiej osoby polega na tym, że ta osoba nie tylko sama decyduje, na przykład o jakimś posunięciu, ale też sama może to wykonać. Nie musi polegać na osobie trzeciej cały czas. Może, oczywiście z pomocą na przykład urzędnika, ale może załatwić sprawę osobiście.

Niezależność powinna przejawiać się również w dostępie do rynku pracy, nauki, mieszkania, rehabilitacji. To możliwość swobodnego korzystania z kina, teatru, restauracji. Osoby z niepełnosprawnościami powinny czuć się jak pełnoprawni obywatele, samodzielnie załatwiać swoje sprawy. W ocenie badanych należałoby zatem wdrożyć rozwiązania, które w jak największym stopniu będą „budowały” obecność osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie, jako równoprawnych obywateli w każdej dziedzinie:

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogródów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

- Chodzi właśnie o takie traktowanie, żeby ta osoba czuła, że jest pełnoprawnym obywatelem, może w sposób taki integralny wyrażać swoją opinię, ma pełnię praw
- Podmiotowość powinna wyrażać się w dostępie, dostępności na tych samych zasadach, według tych samych kryteriów, co każda osoba ze sprawnością.
- Problemem ograniczającym samodzielność i podmiotowość osób m.in. z niepełnosprawnością jest także „pielęgowane zjawisko pokoleniowej zależności” i opiekuńcze podejście do nawet już dorosłej osoby z niepełnosprawnością, że sobie nie poradzi i albo zostanie „zaopiekowania”, np. przez członka rodziny, albo trafi do np. domu pomocy społecznej (DPS). Po drugie – przez cały czas pielęgnujemy takie zjawisko pokoleniowej zależności. Nie uczymy rodzin osób z niepełnosprawnością, że osoba, która się u nich pojawia jako dziecko, bądź która z nimi funkcjonuje jako osoba dorosła, ma takie same prawa jak oni. I to widać np. w kwestii dziedziczenia – majątek jest dziedziczony przez dzieci pełnosprawne, a dziecko niepełnosprawne umieszczane jest w instytucji, bądź ewentualnie rodzeństwo jest proszone, żeby się nim zajęło. Nikt nie myśli o tym, że to dziecko ta osoba z niepełnosprawnością, ma takie same prawa, więc kwestia jest tego, że nie traktujemy tych osób na równi.
- Tutaj musiałby się zmienić bardzo punkt widzenia rodziców. Bardzo duża praca z rodzicami czy innymi opiekunami i dopiero chyba byśmy mogli wtedy mówić o tym, żeby oni rzeczywiście podmiotowo mogli się poczuć.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

Badani wskazywali na niezrozumienie osób z niepełnosprawności z konkretnymi rodzajami niepełnosprawności, które ich zdaniem wynika z niewiedzy, lęku przed niepełnosprawnością drugiej osoby, jak się z taką osobą komunikować, jak reagować w przypadku nasilenia się choroby itp.

Badani wskazywali na potrzebę organizacji szkoleń w zakresie dostępności. Szkolenia powinny być skierowane nie tylko do pełnomocników ds. osób niepełnosprawnych, czy koordynatorów ds. dostępności, zarządzających przedsiębiorstwem, lecz również innych urzędników, działaczy w organizacjach pozarządowych czy pracowników w przedsiębiorstwach. Ich zdaniem szkolenia powinny być otwarte dla wszystkich chętnych. Potrzebne są również akcje uświadamiające, zwiększające zrozumienie dla potrzeb osób ze specjalnymi wymaganiami.

3. Dostosowanie organizacji/institucji do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

W trakcie badania FGI i respondentów zapytano: czy wszystkie budynki i pomieszczenia, znajdujące się w ich dyspozycji czy też publiczne, samorządowe, hotele, restauracje, obiekty związane z wydarzeniami kulturalnymi i turystycznymi, handlowymi i różnych usług są dostępne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, kobiet w ciąży/ z małymi dziećmi itp.? Jakie występują ułatwienia w przestrzeni społecznej dla osób niepełnosprawnych, a jeśli nie są zapewniane, to dlaczego?

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

Większość organizacji społecznych uczestniczących w badaniach FGI funkcjonuje realizując projekty (do)finansowane z różnych źródeł, nie ma organizacji prowadzących działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego. Organizacje społeczne nie mają zatem dodatkowych środków finansowych, które pozwoliłyby im na przeprowadzenie niezbędnych inwestycji w wynajmowanych obiektach i w ten sposób dostosować je do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Staramy się zachowywać dostępność, ale nie na wszystko nas stać, bo rzeczy, które są związane z dostępnością architektoniczną są drogie a potrzebna jest winda i ze swoich środków jej nie zakupimy.

W ocenie przedstawicielki organizacji społecznej działającej w subregionie bialskim, samorządy mają własne środki finansowe, ale mogą również korzystać z różnych źródeł finansowania, które są przeznaczone na cele związane np. z likwidacją barier architektonicznych w obiekcie.

Organizacje natomiast nie dość, że zwykle nie mają własnych środków na przeprowadzenie chociażby drobnych prac remontowych, to mają również ograniczone możliwości pozyskania ich ze źródeł zewnętrznych.

Nasz lokal jest dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, ponieważ jako organizacja działająca na rzecz osób niepełnosprawnych – brakuje nam tylko windy i to jest koszt, który naszą organizację przerasta ale są plany wsparcia finansowego z samorządu i z innych źródeł.

W badaniach udział wzięli również przedstawiciele organizacji społecznej z niewielkim stażem działalności. Jej przedstawiciele chętnie wzięliby udział

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

w szkoleniu, żeby zdobyć wiedzę jak powinien wyglądać lokal dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami:

...jesteśmy młodą organizacją, nie mamy siedziby, będziemy dopiero się o nią starać. Więc w ogóle nie mamy wiedzy takiej dokładnej jak powinien wyglądać taki lokal dostępny. Więc uważam, że bardzo ważne są szkolenia i bardzo ważne jest uświadamianie innych ludzi jak powinno takie miejsce wyglądać

W instytucjach publicznych w tych zlokalizowanych na terenie miasta Nałęczów, budynek urzędu miasta urzędów jest dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi wymaganiami budynek Nałęczowskiego Ośrodka Kultury i Biblioteki Miejskiej mają dojazdy i wewnętrzną windę przeznaczoną dla osób niepełnosprawnych.

Myślę, że budynek urzędu miasta jest taką przestrzenią - jest dostępność komunikacyjna w UM - wjazd do budynku i winda wewnątrz ale dostępność dla osób niesłyszących, dla osób niewidomych nie jest dostępna. To jest jeszcze przestrzeń, w której jest wiele do zrobienia dla samorządu..

Są za to bariery architektoniczne przy obiektach handlowych - Stokrotka - wysokie schody i nie oznakowane dla osób słabowidzących, jak i schody w parku obok bramy wschodniej.

W mieście dokonano wiele modernizacji obiektów uwzględniając dostępność architektoniczną gdyż myśli się często w kategoriach rozwiązań architektonicznych, nie zawsze bierze się pod uwagę potrzeby osób z innymi rodzajami niepełnosprawności (np. osób niewidomych), na co zwracała uwagę jedna z badanych osób:

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

Budynek urzędu gminy i NOK zostały zmodernizowane. Jeśli chodzi o osoby niepełnosprawne ruchowo jest super są podjazdy. są windy. Natomiast dla osób niedowidzących nie ma żadnych ułatwień.

Według badanych społeczeństwo nie do końca rozumie idę dostępności. Trzeba je zatem informować, uczyć i wychowywać do empatii. Konieczne są zatem działania podnoszące poziom świadomości przez np. organizowanie spotkań, szkoleń, które pomogłyby pogłębiać wiedzę na temat dostępności:

Spacerując po mieście widać, jak miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych zajmowane są przez osoby nieuprawnione, bądź zajeżdżają na chodniki. Jakby społeczeństwo tego nie rozumiało, należałoby społeczeństwo bardziej poinformować o prawach dla osób niepełnosprawnych, wychować do empatii.

Dostępność jest procesem zakładającym – ciągłe zmiany i pokonywanie nowych wyzwań. Do tej pory rozwiązania systemowe, w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, koncentrowały się przede wszystkim na sektorze publicznym. Respondenci dostrzegali starania władz w obszarze zmian architektonicznych w obiektach samorządowych-urząd gminy, dom kultury, miejska biblioteka. Jednak pokonywanie barier związanych z dostępnością dotyczy w równym stopniu pozostałe inne istotne bariery dla osób niepełnosprawnych -np. w zakresie dostępności cyfrowej, wyposażenie instytucji w urządzenia ułatwiające komunikowanie się, czy tekstach, które należałoby przedstawić w formie przystępnej i zrozumiałej również dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjne).

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

4. Wiedza w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Respondentów zapytano jak oceniają swoją wiedzę w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (np. architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej, cyfrowej, ale też np. w zakresie udzielania pierwszej pomocy, ewakuacji osób z niepełnosprawnościami itp.), czy w tym zakresie potrzebne są dodatkowe szkolenia, doradztwo, w jakim ewentualnie?

Same szkolenia, wiedza zawarta w publikacjach, to – zdaniem niektórych badanych – za mało, potrzebne są również zajęcia praktyczne, terenowe, gdzie osoba będzie mogła zastosować w praktyce zdobytą wiedzę. Konieczne są również warsztaty pozwalające ich uczestnikom na doświadczenie barier, z którymi zmagają się osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności:

Preferowane są głównie „szkolenia praktyczne”, połączone z doradztwem, które odnosi się do konkretnych przykładów występujących np. na stronie internetowej (w zakresie dostępności cyfrowej), w konkretnych obiektach (w zakresie dostępności architektonicznej), urządzeniach ułatwiających komunikowanie się, czy tekstach, które należałoby przedstawić w formie przystępnej i zrozumiałej również dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej):

Najprawdopodobniej rzeczywiście byłoby lepiej, gdyby był to jakiś doradca, który przyjdzie na przykład, skontroluje obiekt i powie czego brakuje i dlaczego,

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

wy tłumaczy co powinno być w obiekcie i punkt po punkcie pokazuje: nie ma tego, nie ma tego, powinno być to, to i to w konkretnym obiekcie.

Jeżeli chodzi o szkolenia, to kompletnie nie mówią o dostępności. Nie wiemy, co to jest dostępność strony internetowej, zupełnie nie wiem, co to jest dostępność tekstu.

Można to zilustrować na przykładzie tworzenia tekstu łatwego do czytania i zrozumienia (ETR) – nie wystarczy powiedzieć na szkoleniach o standardach ETR i pokazać na przykładowych prezentacjach jak takie informacje łatwe do zrozumienia należy tworzyć. Wiedza o konieczności tworzenia takich tekstów nie jest równoznaczna z umiejętnością ich tworzenia

Tak więc same szkolenia, wiedza zawarta w publikacjach, to – zdaniem niektórych badanych – za mało, potrzebne są również zajęcia praktyczne-warsztatowe, terenowe, gdzie osoba będzie mogła zastosować w praktyce zdobytą wiedzę. Konieczne są również warsztaty pozwalające ich uczestnikom na doświadczenie barier, z którymi zmagają się osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności:

Myślę, że tutaj wskazane by były jak najbardziej te działania edukacyjne, jak też warsztatowe bym nawet powiedział. Po prostu posadzić osobę z urzędu, niech sobie pojeździ na przykład na wózku po Nałęczowie.

Na pewno jest potrzebne jakieś doradztwo, szkolenia, może jakiś na przykład taki prosty podręcznik napisany prostym językiem, żeby każdy, który wynajmuje w pensjonacie pomieszczenia -pokoje, żeby wiedział, że musi spełnić wymagania czy to architektoniczne, czy na przykład zamawiając stronę

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

internetową. Brakuje takiego podręcznika, czy takiego szkolenia dla osób, które nie mają takiej specjalistycznej wiedzy.

Respondenci również ocenili swoją wiedzę w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami jako niewystarczającą. Ich zdaniem zawsze będą występowały deficyty wiedzy w tym zakresie, najważniejsze jest, aby mieć świadomość, że są różne rodzaje niepełnosprawności, a – co za tym idzie – sposoby zapewniania dostępności:

Tego nie ma się co wstydzić, zawsze będę miał niewiedzę w tym zakresie i po prostu ważne jest, żeby mieć tego świadomość że wokół nas są osoby z różnymi niepełnosprawnościami.

W ocenie przedstawiciela organizacji społecznej podejście urzędników do tematu dostępności i potrzeb osób z niepełnosprawnością zmieniło się na przestrzeni ostatnich lat:

Chcę powiedzieć tak, może bez kompleksów, że w Polsce sytuacja się zmienia i dobrze, że się zmienia. Natomiast w urzędach jest większa świadomość tego, jakie są potrzeby osób niepełnosprawnych.

Zdaniem respondentów brakuje szkoleń teoretycznych i praktycznych dla osób w instytucjach i organizacjach, które są na pierwszej linii kontaktu z osobą z niepełnosprawnością.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

5. Dostępność w zakresie informacji

Kluczowe informacje, w tym na temat usług świadczonych przez instytucje publiczne, organizacje społeczne itp., dostępne są w sieci internetowej. Ponadto coraz więcej spraw urzędowych (i nie tylko) można załatwiać drogą internetową, bez konieczności wychodzenia z domu. Dla wielu osób z niepełnosprawnościami (i nie tylko) internet jest „oknem na świat”. W wielu wypadkach informacje zamieszczane w sieci internetowej, czy sposób załatwiania spraw drogą elektroniczną, nie są jednak dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, a zwłaszcza tych, które wymagają szczególnych potrzeb w komunikowaniu się, co potwierdzają również wyniki badań FGI.

Sytuacja z dostępnością stron internetowych w przypadku organizacji społecznych jest zróżnicowana. Przedstawiciele niektórych organizacji społecznych podkreślali, że ich organizacje nie mają własnej strony internetowej, prowadzą tylko stronę na Facebooku. Umieszczają tam krótkie informacje tekstowe i filmy z podkładem muzycznym. Multimedia te nie są jednak dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami:

Niestety w stowarzyszeniu nie ma strony internetowej, prowadzi tylko stronę na Facebooku. No i tam się umieszcza bardzo krótkie informacje tekstowe i większość filmiki z podkładem muzycznym.

Nasza organizacja nie ma strony internetowej, była kiedyś prowadzona. Po prostu nie ma osoby, która by się tym zajęła. To też jest dodatkowy koszt, a stowarzyszenie utrzymuje się ze składek.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

Z kolei organizacje, które posiadają własną stronę internetową, zwracały uwagę, że jest ona zwykle niedostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Respondenci biorący udział w badaniach FGI wskazywali na małe kompetencje osób administrujących stroną internetową i osób zamieszczających na niej treści oraz braku szkoleń u tych osób w tym zakresie. Często też strony internetowe organizacji prowadzone są przez członków organizacji ponieważ nie stać je na zatrudnienie profesjonalnego informatyka, który poprowadziłby im stronę zgodną z obowiązującymi standardami WCAG 2.1.

U nas jest strona internetowa, aczkolwiek mam wrażenie, że nie jest ona prowadzona i nie jest dostosowana [tak], jak właśnie powinna być. Wynika to być może myślę z braku szkoleń w tej materii. Przydałoby się tutaj szkolenie. Też nie ma nas na Facebooku, nie prowadzimy... Więc myślę, że to jest ten problem, że nie ma osoby, która ma wystarczającą wiedzę, umiejętności i kompetencje do tego.

Strony internetowe – zdaniem badanych – należy poddawać testom pod kątem dostępności, przy czym najlepszym testerem są same osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Jeśli one będą mogły korzystać z danej strony internetowej, to znaczy, że jest ona dostępna. Organizacje społeczne posiadające własną stronę internetową wskazywały również, że nie zawsze są one aktualizowane. Ich przedstawiciele podkreślali, że organizacja skupia się przede wszystkim na działalności statutowej, często jest to działalność

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

nieodpłatna, organizacje nie mają pracowników, czy wolontariuszy, którzy mogliby poprowadzić stronę internetową.

Badani widzą potrzebę organizacji szkoleń z zakresu dostępności cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej.

5. Wydarzenia kulturalne, sportowe w środowisku lokalnym a udział w nich osób niepełnosprawnych.

W małych miejscowościach typu wiejsko-gminnych wiele NGO i inne organizacje społeczne jak Koła Gospodyń Wiejskich, ale też i samorządowe jednostki organizacyjne zajmujące się upowszechnianiem kultury, sportu, często są organizatorami lub współorganizatorami różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych, sportowych ,promujących zdrowy styl życia, czy też konferencji w których udział mogą wziąć również osoby ze szczególnymi potrzebami. Badani podkreślali, że dzięki ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami od pewnego czasu można zaobserwować działania zapewniające dostępność danego wydarzenia dla grup/osób wymagających szczególnych rozwiązań. Dotyczy to głównie lokalnego samorządu, który jest zobligowany ww. ustawą do stosowania rozwiązań zapewniających dostępność. Podkreślają jednak, że główne wydarzenia są na placu przed urzędem miasta, który jest łatwo dostępny jako łąka z łagodnymi dojazdami z chodników miejskich. Tam jest organizowane najczęściej wydarzeń tzw. masowych .Drugim miejscem jest budynek Nałęczowskiego Ośrodka Kultury, organizujący szereg wydarzeń kulturalnych, który ma udogodnienia architektoniczne -podjazdy i wewnętrzną windę. W obiekcie tym usytuowana

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

jest też Biblioteka Miejska na I piętrze, która organizuje wiele wydarzeń kulturalnych - wjazd do biblioteki wewnętrzną windą.

W Sali widowiskowej NOK organizowane są wydarzenia dedykowane dla osób niepełnosprawnych, gdzie można bez problemu dotrzeć do Sali dla osób na wózku inwalidzkim.

Osoby z niepełnosprawnością często nie korzystają z różnych wydarzeń organizowanych przez samorząd lokalny właśnie dlatego, że nie mają pewności/wiedzy, czy oferta, która powinna być skierowana do wszystkich mieszkańców, nie wyklucza je jednak z udziału w danym wydarzeniu. Jeśli informacja o zastosowanych rozwiązaniach w zakresie dostępności będzie standardem każdego organizowanego wydarzenia, to będą się na nich pojawiały również osoby z niepełnosprawnościami. Standardem stanie się również organizacja dostępnych wydarzeń.

Wychodzę z takiego założenia, że jeśli dostępność będzie zapewniona to osoby z niepełnosprawnością chętnie się pojawią na różnych imprezach w mieście i wyjdą ze swoich domów. Mam wrażenie, mam poczucie, że osoby z niepełnosprawnością, poruszające się na wózku, że często nie korzystają z różnych wydarzeń, różnych ofert naszego samorządu dlatego, że osoby niepełnosprawne są po prostu przyzwyczajeni, że nigdy ta oferta nie była dla nich dostępna.

Uważam, że dostępność powinna zacząć się od tego, że ona będzie oferowana, później będą ludzie, do których będzie docierała informacja o tym,

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

że ona jest, później będą z niej korzystać. I stanie się to naturalne i naturalne stanie się również dla osób, które odpowiadają za realizację tej dostępności.

Badani wskazali ponadto, że ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami dała możliwość każdemu obywatelowi, w tym osobom z niepełnosprawnościami, wskazywania urzędom obszarów, w których występuje niedostępność i w jaki sposób można byłoby ją zapewnić:

Teraz w tej ustawie [o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami] jest taki zapis, że każdy może wskazać podmiotowi publicznemu obszar, w którym widzi tę niedostępność. W związku z tym myślę, że właśnie ta współpraca pomiędzy instytucjami a organizacjami pozarządowymi tak mogłaby też ułatwić i otworzyć szerzej oczy radnym, władzom i urzędowi gminy.

Organizacje pozarządowe, szczególnie te, które swoją działalność adresują do osób ze szczególnymi potrzebami, organizując różnego rodzaju wydarzenia, także starają się zapewnić rozwiązania z zakresu dostępności:

Tak, my to robimy siłą rzeczy. Skoro pracujemy przez cały czas z niepełnosprawnymi, to gdzieś tam zawsze z tyłu głowy mamy dbałość o niepełnosprawnych i zawsze przy wydarzeniach, jeżeli my jesteśmy organizatorem, zapewniamy im wsparcie.

Respondenci biorący udział w badaniach FGI podkreślali, że organizując różnego rodzaju wydarzenia zwraca się uwagę na udogodnienia zapewniające

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

dostępność architektoniczną, zapominając jednak o innych rodzajach niepełnosprawności, np. o osobach głuchych.

Badani zwracali uwagę na problem związany z zapewnieniem tłumacza języka migowego na różnego rodzaju imprezach/wydarzeniach, oznaczeń dla osób z niepełnosprawnością wzroku, czy pomocy asystenta. Uwaga organizatorów koncentruje się na zapewnieniu dostępności architektonicznej, a niekiedy zapomina się o dostępności informacyjno-komunikacyjnej lub też – ze względu na dodatkowe koszty związane z zapewnieniem np. tłumacza języka migowego – świadomie rezygnuje się z zastosowania rozwiązań dostępnościowych w zakresie informacyjno-komunikacyjnym, o czym już szerzej wcześniej wspomniano:

Nigdy na przykład nie myśleliśmy przy organizacji tego typu działań, o osobach głuchych, niedosłyszących. Właśnie, przy takich spotkaniach otwierają nam się oczy, że jeszcze są takie osoby i takie osoby, i że ta winda, i ta dostępność architektoniczna nie wystarcza, to za mało.

Podsumowując, respondenci biorący udział w badaniach FGI deklarowali zainteresowanie przeszkoleniem kadry (np. pracowników, wolontariuszy, członków organizacji, w zakresie wdrażania dostępności architektonicznej, cyfrowej, czy informacyjno-komunikacyjnej. Ich preferencje w zakresie udziału w szkoleniach dotyczących kwestii dostępności są następujące: chęć udziału w szkoleniach w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej, cyfrowej, społeczno-publicznej i w zakresie dostępności architektonicznej.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

Podsumowanie

W każdym z pięciu obszarów badawczych przedstawiono, po analizie odpowiedzi na pytania, wnioski i podsumowania danego obszaru badawczego, które obrazują stanowiska i oceny badanych osób wobec rzeczywistości społecznej i funkcjonowania osób z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej w Nałęczowie.

Poniżej będzie ogólne podsumowanie z badań poszerzone o refleksję autora badań i raportu dotyczącego sytuacji osób niepełnosprawnych oraz propozycji działań w tym obszarze na rzecz tych na terenie Gminy Nałęczów.

W zmieniającej i dynamicznej rzeczywistości dostępność jest procesem i wymaga ciągłego dostosowywania się do zmieniających się warunków w przestrzeni społecznej.

Dostępność jest procesem zakładającym – ciągłe zmiany i pokonywanie nowych wyzwań. Do tej pory rozwiązania systemowe, w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, koncentrowały się przede wszystkim na sektorze publicznym państwowy i samorządowy. Istotne jest wspólne działanie różnych sektorów aby razem dążyć do pokonywania barier związanych z dostępnością i dotyczy to w równym stopniu pozostałe sektory, tj. pozarządowy i prywatny. Jest coraz większa społeczna świadomość, że obecnie potrzebny jest proces wdrażania dostępności, który będzie wymagać czasu i zaangażowania wielu grup społecznych w społeczności lokalnej. Wobec tego sektor pozarządowy- lokalne NGO ,powinien wziąć współodpowiedzialność za proces wdrażania dostępności w małych gminach. Organizacje pozarządowe

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

dążą do tego aby być równorzędnym partnerem zarówno dla podmiotów publicznych i gospodarczych. Jeśli będą jeszcze zorganizowane w formie partnerstwa kilku organizacji, to mają większą siłę oddziaływania i mobilizowania do zwiększenia efektywności wdrażania dostępności w społeczności lokalnej

W celu wdrażania procesu dostępności potrzebne jest budowanie międzysektorowego partnerstwa.

Oddolnie tworzone z inicjatywy NGO lokalne – gminne, międzygminne czy też powiatowe międzysektorowe partnerstwa na rzecz dostępności, które będą miały realny wpływ aby zmieniać naszą rzeczywistość w obszarze dostępności. Istotą każdego partnerstwa rozwojowego jest łączenie w sposób optymalny – zasobów, wiedzy, umiejętności partnerów. Dlatego też partnerstwa na rzecz dostępności pozwolą na zwiększenie efektywności działań poprzez unikanie powielania stosowanych podobnych rozwiązań. Partnerstwo jako grupa wielu podmiotów z życia społecznego, może istotnie wpływać na dynamikę i jakość oczekiwanych zmian dotyczących dostępności. Ponadto taka grupa jako sieć współpracy partnerskiej na terenie gminy i miasta Nałęczów może pełnić rolę akceleratora dostępności, w tym kreować nowe innowacyjne rozwiązania. Współpraca wielu partnerów pozwoli także na wdrażanie dostępności w sposób bardziej przemyślany, zorganizowany i skuteczny co najważniejsze - działa na terenie swojej gminy dla jej mieszkańców.

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

Większa siła oddziaływania im więcej partnerów

W ocenie badanych powinno być powołanie np. Nałęczowskiego Partnerstwa na Rzecz Dostępności i mające charakter otwarty na zainteresowane podmioty. Współpraca sama w sobie jest korzyścią, dlatego wartą ją podejmować. Im więcej będzie partnerów – tym więcej pomysłów i opinii pozwalających spojrzeć na tą samą sprawę. Dla decydentów lokalnej władzy samorządowej jak i dla każdej władzy, liczy się nie tylko liczba petycji i pism z uzasadnieniem potrzeb społecznych osób niepełnosprawnych i siła argumentów, ale też liczebna reprezentacja organizacji. Stąd partnerstwa mające wielu członków mają mocniejszy mandat społeczny i większy wpływ na zmiany.

W tym zakresie międzysektorowe partnerstwo winno być otwarte na podmioty z Gminy Nałęczów reprezentujące: NGO, administrację publiczną, przedszkola, szkoły, hotele i pensjonaty, instytucje kultury(Nałęczowski Ośrodek Kultury, dwa muzea -muzeum Bolesława Prusa i Stefana Żeromskiego, placówki handlu, przedsiębiorców oraz środowisko osób z niepełnosprawnościami i seniorów, jak też inne podmioty zrzeszające osoby ze szczególnymi potrzebami lub działające na ich rzecz. Warunkiem przystąpienia do partnerstwa jest zainicjowanie przez jedną z organizację pozarządową powołania takiego partnerstwa, wspólne opracowanie i zaakceptowanie Deklaracji Ideowej – rodzaj manifestu na rzecz dostępności i jej podpisanie oraz przygotowanie Regulaminu Pracy i planu działań. **Takie partnerskie podejście do dostępności będzie kluczem do sukcesu a więc realizując zasadę** – jeżeli nie można czegoś zrobić samemu, to należy zaprosić

Projekt „Dostępność Nałęczowskiego Festiwalu Otwartych Ogrodów”
realizowany w latach 01.06.2022 – 30.04.2024 r.

innych do współpracy. Jeżeli zastosujemy partnerskie podejście do dostępności z odpowiednimi partnerami, to wdrażanie dostępności może okazać się – prostsze i korzystne dla wszystkich. Dostępność zaczyna się od drugiego człowieka. Siła współpracy partnerskiej jest potwierdzeniem starej zasady, że co dwie głowy, to nie jedna.

Osobną i zarazem dość liczną grupą społeczną są seniorzy-mieszkańcy Nałęczowa, którzy z powodu wieku i chorób mają problemy z dysfunkcyjnością w przestrzeni środowiska lokalnego miasta Nałęczów, co w dużym stopniu uniemożliwia im satysfakcjonujące korzystanie z obiektów publicznych i ogólnodostępnych miejsc wypoczynku i rekreacji. Dla nich też winne być realizowane rozwiązania związane z dostępnością.

Opracowanie raportu

ekspert badań FGI

Jerzy Rosiak